

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Král Saul

King Saul

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. Mgr. Jiří Beneš, Th.D.

Autor:

Jiří Bureš

Praha 2015

Poděkování:

Děkuji za odborné vedení této bakalářské práce a ochotu pomoci kdykoliv bylo potřeba doc. Mgr. Jiřímu Benešovi, Th.D., dále Josefu Dvořákovi za cenné rady a podporu při studiu a Lence Hladíkové za pomoc s korekturami a anglickým překladem.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Král Saul“ vypracoval samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 16.6. 2015

Jiří Bureš

Anotace:

Tato bakalářská práce si klade za cíl představit Saula, prvního krále Izraele, popsat vývoj jeho osoby a činů a nabídnout jejich možné interpretace. Do studie jsou okrajově zahrnuty také příběhy vedlejších postav, které jsou se Saulovým osudem úzce spjaty. Po nastínění širšího kontextu prvního pomazání krále izraelského lidu bude pozornost věnována otázce, jakou roli zde Saul skutečně sehrál a jaký vliv měl jeho příklad na budoucí fungování izraelského království. Názory kritiků se často rozcházejí, neboť ani odpověď na otázku po zodpovědnosti za neúspěch prvního krále není zcela jednoznačná. I to činí Saulův příběh zajímavým a hodným hlubšího zamyšlení.

Annotation:

The aim of this bachelor's thesis is to introduce Saul, the first king of Israel, describe the development of his character and deeds and present their possible interpretations. The study includes the stories of secondary characters that are interwoven with Saul's destiny. After outlining the broader context of the anointment of the first Israeli people's king attention will be paid to the question of what role Saul really played there and what impact his example had on the future of the kingdom of Israel. Opinions of critics often differ, the answer to the question of responsibility for the failure of the first king not being wholly unambiguous. Even this is what makes Saul's story so interesting and worthy of profound contemplation.

Key words:

king, anointment, prophet, Saul, David, Samuel

Klíčová slova:

král, pomazání, prorok, Saul, David, Samuel

Obsah:

Obsah	5
Seznam zkratk	6
Úvod	7
1. Pomazání	9
1.1 Samuel	9
1.2 Úpění lidu po králi	10
1.3 Tajné pomazání	11
1.4 Volba Saula za krále	14
2. Saulův vzestup	16
2.1 Boje za plné uznání království	16
2.2 Jónatanovo vítězství	17
2.3 Rekapitulace vlády	20
3. Pády prvního izraelského krále	21
3.1 Oběť	21
3.2 Zavržení Saula	23
3.3 David a Saul	25
3.4 Saulovy nástrahy	26
3.5 Saul v moci Davidově	29
4. Zoufalství a smrt	32
4.1 Návštěva věstkyně	32
4.2 Davidův převrat a Saulova smrt	33
Závěr	36
Seznam použité literatury	37
Summary	41

Seznam zkratek:

Gn – První Mojžíšova (Genesis)

Ex – Druhá Mojžíšova (Exodus)

Lv – Třetí Mojžíšova (Leviticus)

Nu – Čtvrtá Mojžíšova (Numeri)

Dt – Pátá Mojžíšova (Deuteronomium)

Sd – Soudců

1 Pa – První Paralipomenon (1. Letopisů)

2 Pa – Druhá Paralipomenon (2. Letopisů)

1S – První Samuelova

2 S – Druhá Samuelova

heb. – hebrejsky

kap. – kapitola

např. – například

srov. – srovnej

str. – strana

aj. – a jiné

Iz – Izajáš

Úvod

Ústředním tématem této bakalářské práce je příběh izraelského krále Saula¹. Práce se však krajně dotýká také postavy proroka Samuela, který Saulův život zásadně ovlivnil. Hlavním východiskem byl ekumenický překlad Bible,² kde se příběh krále Saula nachází v První knize Samuelově. Důležitým pomocníkem mi byl i hebrejský text,³ který mi díky rozsáhlým možnostem překladu jednotlivých slov otevíral obzory a vedl k různým možným výkladům jednotlivých pasáží.

Pozornost jsem tedy věnoval zejména těm částem příběhu, jejichž výklad nemusí být zcela jednoznačný, nebo u kterých v interpretacích různých kritiků a starozákonních badatelů často nastávají rozpory. Vlastní výklad příběhu podložený konkrétními biblickými pasážemi je proto shrnujícím způsobem doplněn o poznatky ze sekundární literatury ke zvolenému tématu.

Základní otázkou, na kterou se ve své práci snažím nalézt odpověď, je, jaká je Saulova skutečná úloha v dějinách Hospodinova vyvoleného národa. Znamý kanadský literární kritik Northrop Frye napsal: „Saul je tím velkým tragickým hrdinou Bible.“⁴ V čem však spočívá ona tragičnost Saulova příběhu? Mnoho kritiků se shodne na tom, že Saulův osud je při nejmenším nešťastným a plným utrpení; někteří zacházejí tak daleko, že ve struktuře Saulova příběhu nalézají podobnosti s řeckou tragédií, jak ji definoval Aristoteles.⁵ Autor biblického textu si samozřejmě žádné aristotelské poetiky nebyl vědom, nicméně při bližším zkoumání lze skutečně najít prvky jako osudová chyba, hrozný čin, zvrát, uvědomění se nebo utrpení. Jednotliví kritici se pak liší v tom, do jaké míry přisuzují vinu samotnému Saulovi. Škála viny se pohybuje od Saula jako špatného krále, jehož osobní chyby zapříčinily jeho pád, po Saula jako nevinnou oběť Božích záměrů, či snad jako loutku.

Dojít ke zcela jednoznačnému závěru samozřejmě není možné. Ve své práci se snažím pohlížet na Saula jako na člověka, který svým příběhem ve čtenáři budí lítost do poslední chvíle, kdy smířen se svým osudem odchází do posledního boje. Saul se vždy alespoň snažil vyslyšet Hospodinova slova. Jeho venkovský původ a charakterové

---

¹ Četné poznámky ke králi Saulovi nalézáme také v Talmudu. Např. traktáty: Horajot 12a, Joma 22b, Brachot 62b, Megila 13b, Suka 52b aj.. Studiu těchto textů se chci věnovat v budoucnosti.

² *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona /včetně deuterokanonických knih/*. 2. vyd. Praha: Zvon, 1991,

³ Kittel, Rudolf. *Biblia Hebraica: Tora, Nebi'im ve-Ketubim*. 9. editio emendata (upravené vydání, bez tiskařských chyb). Stuttgart: Privilegierte Württembergische Bibelanstalt, 1954, liii, 1434 s.

⁴ Frye je citován v sekundární literatuře, konkrétně zde: Amit, Yairah. „The Delicate Balance in the Image of Saul and Its Place in the Deuteronomistic History“; in: *Saul in Story and Tradition*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2006, s. 71. Vlastní překlad. Znění v originále: „Saul is the one great tragic hero of the Bible.“

⁵ Například Amit, s. 71-74.

vlastnosti se mu často staly překážkou v tom, aby se mohl stát dobrým králem. On sám králem nikdy být nechtěl, tohoto úřadu se mu dostalo mimo jeho vůli. Stal se jakýmsi prostředkem pro potrestání vyvoleného národa za to, že toužil po králi. Podrobné studium Saulova příběhu ve mně nakonec vzbudilo dojem, že Saul jakožto konkrétní osobnost zde skutečně nemá velký význam. Jeho vůle je potlačena a podřízena vůli Hospodinově. Zdá se, že význam celého Saulova příběhu nespočívá ani tak v Saulově osobě, jako ve vytvoření exemplární situace s předem daným koncem, díky němuž je čtenáři jasně předáno jisté morální poselství. Pokouším se tedy alespoň částečně ospravedlnit Saulovo nešťastné jednání a vyvrátit názor, že Saul byl pouze bezbožník a "Všude, kam se obrátil, dopouštěl se svévolností." (1S 14,47) Cožpak je možné vinit ze Saulova neúspěchu v pozici krále pouze Saula samotného? O svém budoucím utrpení rozhodl izraelský národ sám, když řekli: „Dej nám krále, aby nás soudil“ (1S 8,6) a zavrhli tak Hospodina jako svého krále a soudce.

1. Pomazání

1.1 Samuel

První zmínky o postavě Saula v Písmu můžeme nalézt v První knize Samuelově, kde se Saul poprvé objevuje pod vlivem činnosti proroka Samuela. Hebrejské jméno Samuel - שמואל může znamenat: "Jméno jeho je Bůh?"; "Slyšte Bůh!"⁶ Samuel provázel a ovlivňoval Saula po celou dobu jeho vlády. Měl zásadní vliv na vznik a prvotní vývoj izraelského království. Jeho moc a schopnosti často zastíňují Saula, který se pak může zdát spíše jako vedlejší postava, jejíž činnost se může jevit pro království Izraele jako nešťastná až negativní.

Tento významný prorok Izraele se narodil neplodné ženě Chaně. Chana se modlila před Hospodinem a žádala o mužského potomka, kterého by poté věnovala Hospodinu. (1S 1,11) Hospodin vyslyšel její modlitby, a dal jí Samuela. Chana dostala svého slibu a věnovala Samuela Hospodinu. Samuel vyrůstal v chrámu kněze Élího v Šílu, kde byla Hospodinova schrána. Zde již od dětství projevoval prorocké schopnosti a žil podle Hospodinových pravidel, i když jeho okolí se často stavělo proti Hospodinu.

Élího rodokmen nemáme k dispozici, ale bližším zkoumáním pramenů můžeme dospět k tomu, že Élí a jeho synové byli potomky nejmladšího Aronova syna Itamara. Nevhodné chování Élího synů však Hospodin už nemohl dál trpět, a vyhlásil nad nimi soud, který jim Samuel, tehdy ještě jako dítě, oznámil. Stejný osud jako jeho syny potkal také Élího, zejména proto, že byl příliš slabý na to, aby je vyloučil z jejich svatého úřadu.⁷ Hospodin učinil ze Samuela svého proroka. Jako prorok a později také kněz a soudce spravoval Samuel izraelské kmeny.

Soudce, (heb. שופט) je ten, kdo vykonává spravedlnost, trestá zločince a obhajuje spravedlivé. Během dějin se tento titul objevoval v mnoha významech. V období soudců, do kterého ještě určitým způsobem spadá Samuel a svým způsobem také Saul, sloužil Soudce jako postava, povoláná Hospodinem pokud byl Izraelský národ v nouzi. Bible uvádí, že „soudili Izrael“. První z nich byl Ontiel (Sd 3,9) a poslední Samson (Sd 16,31). Soudce zde vystupuje jako vojevůdce a vládce. Avšak v 1S 4,18 stojí, že také Élí soudil Izrael po dobu čtyřiceti let a Samuel byl soudcem Izraele po celý svůj život.⁸

Jako Soudce vedl Samuel Izraelce krom jiného také do válek. Zejména proti jejich největším nepřátelům té doby, Pelištejcům. Území obývané Pelištejci, bylo známé jako

⁶ Heller, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Vyd. 1. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 455.

⁷ Douglas, J. *Nový biblický slovník*. 2., aktual. vyd. Praha: Návrat domů, 2009, s. 212.

⁸ Douglas: s. 952.

„Země Pelištejců“ nebo také Pelištea. Z těchto názvů patrně vzniklo dnešní označení Palestina. Zřejmě právě díky neustálému nebezpečí ať už ze strany Pelištejců nebo jiných národů začal lid Izraele cítit potřebu silného vojevůdce.⁹ Po nešťastné porážce Izraelců v bitvě u Afeku, kde zvítězili Pelištejci, nastalo pro Izrael těžké období. Byli podřízeni Pelištejcům, přišli o Schránu smlouvy a rozpadl se jim duchovní kult. Na scénu ale zázračně přichází postava Samuela, díky kterému Izrael nezanikl. Nové snahy o restauraci kultu i získání nové perspektivy mohly začít. Svým způsobem zde může být Samuel chápán jako Noe, oba dva převádí komunitu z jednoho věku do jiného.

Dvacet let po zdrcující porážce v bitvě u Afeku Izraelský lid začal volat k Hospodinu a prosit o pomoc. Pokud se Izraeli dařilo dobře, tak se od Hospodina odvraceli. V době krize však neváhali a dovolávali se u Hospodina pomoci. Ten je i tentokrát vyslyšel a za pomoci Samuela, který se stal soudcem nad Izraelem, porazili Pelištejce, kteří už poté na jejich území dále nepronikali. Izrael se tedy opět stal autonomním a začal pracovat na obnově poměrů. Lid si však zvolil úplně jinou cestu, než kterou Samuel zamýšlel. Rozhodl se chtít krále po vzoru pohanských národů.

1.2 Úpění lidu po králi

Po Samuelovi měli nastoupit do míst soudců nad Izraelem jeho synové. Ti však nešli v otcových stopách. Propadli lakotě, brali úplatky a převraceli právo.(1S 8,3) Na to reagovali Izraelští starší.

Starší byly ve většině civilizací autorita, které se díky jejich věku nebo zkušenostem svěřovala vládnoucí moc. V mnoha starověkých společenstvích tedy titul odvozený od kořene s významem „stáří“ označoval vůdce.

Již v Exodu nalézáme informace o starších, kteří pomáhali Mojžíšovi v zápasu o svobodu Izraele. Později je v Ex 24,1 stanoven jejich počet na sedmdesát a právě na ně je vylit Hospodinův duch, aby se mohli podílet spolu s Mojžíšem na řízení lidu. Při pobytu na poušti mělo každé město své vlastní starší, kteří fungovali jako určití detektivové, zatýkali vrahy a vedli vyšetřování nebo patřili k úřednické vrstvě. V době královské se zasloužili o nastolení krále, přičemž si udrželi postoj předáků lidu.¹⁰

---

⁹ Douglas: s. 754

¹⁰ Douglas: s. 969

A.J.Heschel uvádí: "Deifikace králů v Izraeli byla nemyslitelná. (...) Král není žádný syn, ani vtělení, ani zástupce Boha. On je panovník Bohem vyvolený, který musí vládnout v souladu s vůlí i soudy Božími. Srdcem společenského řádu nebyl král ani kněz ale smlouva mezi Bohem a lidem." Heschel, A. J. *The Prophets*, s. 476-477.

Přišli k Samuelovi a řekli mu: „Hle, ty jsi už starý a tvoji synové nechodí tvou cestou. Dosad' nyní nad námi krále, aby nás soudil, jako je tomu u všech národů.“(1S 8,5) Samuelovi se to však nelíbilo a volal k Hospodinu pro radu. Hospodin mu řekl: „Uposlechni lid ve všem, co od tebe žádají. Vždyť nezavrhlí tebe ale mě.“ (1S 8,7) Hospodin dovolil Samuelovi udělat, oč ho lid žádal. Ale předtím, než nad nimi ustanovil krále, upozornil je, co pro ně bude král znamenat. Neargumentoval tím, že zavrhlí svého Boha, využil důsledků, které je budou čekat, pokud takto zvolí. Řekl jim, že jim král nastaví daně, vezme jim syny a zařadí je do své armády, dcery použije jako své služebné a bude se chovat podobně jako králové v pohanských národech. I přesto však chtěl lid krále. Samuel je tedy uposlechl a podle Hospodinových pokynů začal vyhledávat vhodného kandidáta na královský titul.

Jedním z důvodů, proč Hospodin nakonec svolil k ustanovení krále, mohlo být i to, že Izrael byl pod velkým náboženským tlakem. Izraelci žili v obklopení domorodými národy Palestiny a podléhali jejich pohanským mravům. Hospodina se nevzdali, uctívali ho jako svého svrchovaného Boha, a to zejména v časech bídy a tísně. V běžných všedních starostech však hledali pomoc u místních bůžků, baalů a ašart. Věřili, že tito jim přinesou úrodu, deště a požehnají dobytku i rodinám. Pokud tedy Hospodin připustil volbu krále, tak proto, že ho chtěl učinit svým zástupcem na zemi. Jako takový by potom král zakročil proti těmto pohanským praktikám.¹¹ První král ale přesto nemohl být úspěšný, protože by to mohlo dát lidu najevo, že jejich volba je rozumnější než volba Hospodinova. A i přes veškerou následnou Hospodinovu snahu pomoci jeho lidu dospěje královské období v Izraeli tragického konce a potvrdí se tak neuváženost lidské volby.

Hebrejské označení מֶלֶךְ = král má nejasný původ. Běžně se vyskytuje v semitských jazycích a zřejmě souvisí s arabským kořenem „vlastnit“, nebo asyrským a aramejským výrazem „radit“. Královský úřad byl obvyklý na Blízkém východě od nejstarších dob. Král měl moc i vládu nad určitou oblastí. Královský titul byl většinou dědičný. V některých zemích, jako například v Egyptě, přisuzovali panovníkovi božský původ, v jiných zemích (jako je například Mezopotámie či Asýrie) byl vnímán jako zástupce boha na zemi.¹²

1.3 Tajné pomazání

Saul, (heb. שָׁאֵל = vyžádaný) vyžádaný na Hospodinu,¹³ pochází z kmene Benjamínova, nejmenšího ze všech izraelských kmenů a podle Saulových slov z její

¹¹ Hochmann, František. *Světla a stíny králů: Izraelská říše za králů Saula, Davida a Šalamouna*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1989,

¹² Douglas: s. 524.

¹³ Heller : s.436.

nejnepatrnější čeledi. (1S 9,21) Petr Sláma ho charakterizuje takto: „Nedovtipný krasavec, který se připlétl k velkým věcem; postava svým váháním neuvěřitelně lidská – a tragická svým koncem.“¹⁴ Přesto však byl Hospodinem vybrán. Jeho rodokmen najdeme v 1S 9,1-2. Avšak jména v tomto rodokmenu jsou, až na jméno Kíšovo, rozdílná od 1Pa 8. Saul byl hezkého vzhledu a vysoké postavy: „Mezi Izraelci nebylo hezčího muže nad něj; od ramen vzhůru převyšoval všechny lid.“ (1S 9,2)

Saulův příběh začíná vyprávěním o dvou oslicích, které se ztratily jeho otci. Saul se je vydal spolu se svým služebníkem hledat. Nemohl je však dlouho nalézt, a tak se Saul rozhodl vrátit domů, aby o něj neměl otec obavy. Nacházeli se v zemi Suf, poblíž města, jehož název není v textu uveden. Avšak Saulův služebník mu řekl: „Hle, v tom městě je muž Boží, snad nám oznámí, kterou cestou se máme dát.“ (1S 9,6). Saul souhlasil a šli do města, kde se poprvé setkal se Samuelem, který později nastolí z Hospodinových pokynů velké změny v Saulově životě.

Je zajímavé, že Saulův služebník mluví o Samuelovi jako o muži Božím a nemluví o něm konkrétně. Z toho je možné vyvodit, že Saul ani jeho služebník Samuela osobně neznali. Věděli jen, že ve městě je jakýsi muž Boží. Nasnadě je dvojí interpretace. Autor příběhu v 1S 9 buď využívá druhého pramene (ústního nebo písemného), který hovoří o Samuelovi jako o anonymním proroku. Nebo je možné věřit, že Saul a jeho zbrojnoš opravdu Samuela neznali. Byli to prostí venkovští lidé, a jak z příběhu plyne, Saul nebyl ani žádný velký náboženský horlivec.¹⁵

Postavy služebníků bývají obvykle v Písmu poslušní sluhové, kteří dělají to, co jejich páni vyžadují. Saulův pomocník je však hádavý a tvrdohlavý. Když se Saul chce vrátit domů (1S 9,5), navrhuje jít za mužem Božím a dokonce nabízí jako dar své vlastní stříbro. Nejzajímavější je, že Saul názor této vedlejší postavy přijímá. Jaká je tedy vlastně role Saulova pomocníka? Nebýt jeho naléhání, nejspíš by se Saul vrátil domů a se Samuelem by se nesetkal. Stejná situace by patrně nastala i v případě, že by služebník s sebou své stříbro neměl a Saulovi je nenabídl. Vedle Saulova pomocníka je v příběhu mnoho dalších vedlejších postav (např. dívky, které je nasměrují k Samuelovi atd.), jejichž role je taktéž dokladem toho, že nic v jeho příběhu není náhodné a vše je dané předem. Nezvykle velký počet vedlejších postav v příběhu je možné vysvětlit tím, že slouží jako nástroj vypravěče, který je využívá, aby dovedl Saula k jeho osudu. "Služebník, který

---

¹⁴ Sláma, Petr. *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 123.

¹⁵ Adámek, Jarolím. *David a Saul: rozjímání z První knihy Samuelovy.* Praha: Česká katolická charita, 1982, s.38.

naléhá na Saula, aby navštívil proroka, je skutečně nejneobvyklejší služebníkem v kontextu biblického příběhu"¹⁶

Den před Saulovým příchodem řekl Hospodin Samuelovi: „Zítřa touto dobou pošlu k tobě muže z benjamínské země. Pomazeš ho za vévodu nad mým izraelským lidem.“ (1S 9,15) Když Samuel Saula uviděl, Hospodin ho upozornil, že je to ten, kterého vybral, aby spravoval lid Izraele. Když se to Saul dozvídá, připomíná podobně jako kdysi Mojžíš (Ex 3,6), že není toho úkolu hoden a ani na něj není připraven. Samuel toho nedbá a bere Saula na hostinu, kde Saul dostává podíl z oběti pozdvihování původně oddělený Bohu. Saulovi jakožto budoucímu králi vybranému Hospodinem se tak dostává velké pocty. V hebrejském textu je evidentní, že po celou dobu hovoří k Saulovi kuchař, který je v hebrejštině často eufemismem pro ochutnávače a člena královny tělesné stráže, v českém překladu to je však Samuel.¹⁷ Saul ve městě přenocoval a za časného jitra Samuel oznámil Saulovi Boží slovo. Vylil na něj nádobku s olejem a pomazal ho Hospodinovým jménem za krále. Poté mu Samuel dal další pokyny a řekl, že za ním přijde. „Sotva se Saul obrátil, aby od Samuela odešel, proměnil mu Bůh srdce v jiné.“ (1S 10,9)

Ve Starém Zákoně byli pomazáváni jak lidé, tak věci. Pomazání bylo znamením svatosti a zasvěcenosti Bohu. Pomazány byly například sloupy do stanu setkávání a některé jeho vybavení, pomazány byly také štíty v rámci příprav na svaté války, později také králové, kněží a proroci. Používal se pro to speciální svatý olej, který, pokud byl využíván k běžným účelům, byl důvodem exkomunikace. (Ex 30,32n) Toho, kdo byl pomazán, lidé bez pochybování přijali za krále a pomazáním se člověk nestal pouze svatým, ale též nedotknutelným. Pomazání se tedy nebralo jako čin lidský, ale čin Hospodinův, který znamenal udělení Boží přízně a uvedení do zvláštních povinností v rámci Božích záměrů.

Saul si měl také uvědomit, že pomazání patří zejména jemu osobně. Své vyvolení měl brát jako vůli Hospodinovu a měl mu být ve všem poslušný.¹⁸ Avšak Hospodinova vůle byla zřejmě v kontrastu s vůlí Saulovou. Nikdo se Saula neptal, jestli chce být pomazán. Saul tomu všemu dění příliš nevěří. Samuel mu předtím, než odejde, řekne, kde najde své oslice a že potká proroky a sám mezi nimi upadne do prorockého vytržení. Ale

---

¹⁶ Jacobs, Jonathan. "The Role of the Secondary Characters in the Story of the Anointing of Saul (I Samuel IX-X)". *Vetus Testamentum*, Vol. 58, Fasc. 4/5 (2008), pp. 495-509.

JSTOR <<http://www.jstor.org/stable/20504427>> Vlastní překlad. Originál: "The attendant who urges Saul to visit the seer is indeed a most unusual servant in the context of biblical narrative." 9.3.2015. Jacobs pojednává o vedlejších postavách v Saulově příběhu hlouběji.

¹⁷ Sláma, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.*: s. 126.

¹⁸ Adámek: s. 40.

ani toto Saula nepřesvědčí, a když se ho po jeho návratu domů otec zeptá, co mu Samuel řekl, Saul neřekne nic z toho, co si pověděl se Samuelem ohledně království.

V příběhu o pomazání je opakovaně královská funkce odvozena od funkce prorocké. Důkazem toho je Samuelův jasný příkaz (1S 10,8), podle kterého má Saul čekat, než Samuel přijde a oznámí mu, co dále dělat. Saul jako král má tedy zůstat nesvéprávný a zcela loajální prorockému slovu. Důkazem toho, že si je této role i sám král vědom, je jeho příkaz k vyvolání Samuelova ducha v 1S 28. Saul je spíše teologickou než dějepisnou postavou.

Příběh Saulova pomazání provází tři znamení, která naznačují Saulovu postupnou proměnu. Prvním znamením jsou oslice, druhým je setkání s poutníky, kteří jdou stejným směrem jako Saul, a dovršením je jeho setkání s proroky, kdy Saul padne do prorockého vytržení. Od té chvíle na něm spočívá duch Hospodinův. Přesto však Saul nemůže jednat zcela samostatně.¹⁹

Po upadnutí Saula do prorockého vytržení nastává zmatek u lidí, kteří ho předtím znali. Ptají se, jestli je také Saul mezi proroky. Tato otázka se opakuje v 1S 19,24 když Saul leží nahý před Samuelem poté, co chtěl zneškodnit Davida. V tomto případě však je odpověď negativní, protože důvod jeho vytržení je ten, že se protiví Hospodinu a usiluje Davidovi o život. V případě pomazání je však odpověď na otázku Saula jako proroka kladná. To, že je Saul mezi proroky dává smysl jeho poslání. Pokud se Saul choval dle zmocnění proroků, byl králem a dařilo se mu. Ovšem jakmile zaslepen svou královskou mocí začal jednat svévolně, nepatřil již mezi proroky a nebyl tedy ani Hospodinovým králem.²⁰

Celý příběh o Saulově pomazání není výhradně o tom, že Saul se zařadí mezi krále, ale že jeho místo je také mezi proroky.²¹

1.4 Volba Saula za krále

Saul byl prohlášený za krále dvakrát. Poprvé to bylo pouze mezi ním, Hospodinem a Samuelem. První akt - pomazání Saula bylo spíše duchovního ražení a Samuel musel ještě prohlásit Saula za krále před celým Izraelem takovým způsobem, aby ho Izraelci přijali jako svého krále vyvoleného Hospodinem.

Samuel tedy předvolal všechny Izraelské kmeny do Misy, kde proběhla oficiální volba svatým losem. Losem byl označený Saulův kmen i čeleď a poté i Saul. Zde se Saul vzepře a nedbá Božích pokynů k tomu, aby zastával královský úřad. Schová se před lidem

---

¹⁹ Sláma, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.:* s. 127.

²⁰ Sláma, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.:* s. 128-129.

²¹ Tamtéž: s. 124.

a nechce se stát králem. Nacházíme tady první předznamenání toho, že Saul nebude příliš spolehlivým králem, který bude vždy dbát Hospodinových pokynů. Saul je zanedlouho nalezen a přiveden mezi lid, kde ho Samuel prohlašuje králem, promlouvá k lidu o královském právu a zapisuje je do knihy.

Samotný akt útěku není všemi badateli chápán jako něco neobvyklého a na první pohled špatného. Tlak, který zde na Saula působil, byl obrovský. Přesto, že byl Hospodinovým pomazaným, neopustily ho lidské city a emoce. Neunesl tíži osudu, který pro něj Hospodin připravil a podlehl strachu. Otázkou zůstává, proč Hospodin vybral za krále nad svým lidem člověka, který nebyl schopen takovému tlaku čelit. Nicméně to, že Saul nebyl schopen této situaci adekvátně čelit, může poukazovat na budoucí problémy jeho osoby.²²

Formálně však nebyl Saul prvním králem. Byl jím Abímelek syn soudce Gedeona, který však odmítl být králem s tím, že jediným králem je Hospodin. (Sd 9,6-15) Saul je v textu označován jako Nagíd (= vévoda), a také se nechová jako král, nýbrž spíše jako soudce. Což je poměrně logické vzhledem k tomu, že do té doby znal z vlastních zkušeností pouze soudce.

V 1S 10,24 stojí: „A všechen lid spustil pokřik: ‘Ať žije král!’“. Avšak v 1S 10,27 nalézáme jiné tvrzení: „Ničemové však říkali: ‘Tenhleten že nás zachrání?’ A pohrdali jím, ani dar mu nepřinesli. On však jako by neslyšel.“ Máme zde tedy ukázáno, že ne všechen lid respektoval Saula jako krále. Někteří ho neuznávali a nevěřili mu. Dokonce ho uráželi. Urážka krále byla pokládána téměř za urážku Boha. Saul tedy neměl právo mlčet a nevšímat si jich, oni totiž svým chováním uráželi Hospodina, který si Saula vybral za krále. Saula to tedy už od prvních chvil jeho vlády staví do špatného světla. Nejedná se však pouze o jeho osobu, ale také to dává vyniknout nesmyslnou touhu lidu po králi, která už se zde, tak jak řekl Samuel, začíná jevit jako velká chyba.

---

²² Nicholson, Sarah. *Three faces of Saul: an intertextual approach to biblical tragedy*. London: Sheffield Academic Press, 2002, s. 56.

2. Saulův vzestup

2.1 Boje za plné uznání království

Jedenáctá kapitola 1. knihy Samuelovy hovoří o Saulových bojích s Ámonci. Amón se jmenovali potomci Lotova mladšího syna Ben-amího. Byli to tedy příbuzní Izraelců a proto Izraelcům Hospodin v Dt 2,19 přikázal, aby s nimi jednali laskavě. Vztahy Izraelců s Ámonci byli většinou více než dobré. Z předchozího textu je patrné, že Saul ještě nebyl uznán jako král vším Izraelským lidem. Když však Saul osvobodil lid v Jábeši v Gileádu, přesvědčil i svou opozici, aby změnila názor a přijala ho za svého krále.

Gileád (heb. גִּלְעָד) se v písmu objevuje ve dvou významech. Buď jde o vlastní jméno osoby, například v Nu 26,29 je to jméno syna Makírova, vnuka Manasesova, zakladatele gileádské čeledě. V druhém podání je Gileád název kopcovité, zalesněné země na východ od řeky Jordán. V nejširším významu značí celé Izraelské Zajordání.²³

Na začátku kapitoly máme zprávu o příchodu vojska Náchaše Ámonského do Gileádu. Náchaš byl Ámonský král, který se objevuje i za vlády krále Davida, s kterým má přátelské vztahy. Podle 2S 17,25 byl Náchaš otec Davidových sester Aabígajily a Serúji. Obyvatelé Jábeše, kteří byli napadeni, si patrně nebyli jisti, zda je někdo zachrání. Rozeslali posly do okolí s žádostí o pomoc a nabídli Ámoncům, že pokud jim nikdo do 7 dní nepřijde na pomoc, stanou se dobrovolně otroky Ámonců a jako symbol uzavření otrocké smlouvy jim bude vytrženo jedno oko. Objevuje se zde spojení *karat brit* (= rozetnout smlouvu) a odkazuje na starověký rítus rozseknutí zvířete na znamení uzavření smlouvy nebo dohody. Před tím se nachází předložka *lámed*, která ukazuje, že smlouvu uzavře někdo vyšší, nadřízený. V písmu se v rámci uzavírání smluv objevují namísto *karat* i jiná slovesa, například *higgid* = prohlásit, *nišba* = přísahat. *Karat brit* je však nejčastější spojení.

Když se zprávy dostaly k Saulovi, neváhal a vytáhl do Gileádu na pomoc. Věděl ale, že ho nebude následovat celá pospolitost. Aby je přinutil, rozsekal spřežení dobytka a rozsekané kusy poslal s posly do celého Izraele se vzkazem, že takto dopadne dobytek všech, kteří Saula a Samuela nebudou následovat do boje. Z textu jasně vyplývá, že při jeho tažení při něm stál Hospodin a také Samuel. 1S 11,6: „Jak Saul ta slova uslyšel, zmocnil se ho duch Boží“, a 11,7: „Tohle se stane s dobytkem každému, kdo nevytáhne za Saulem a Samuelem“. Tato situace nám může připomenout Svaté války známé

---

²³ Douglas: s. 273

například z knih soudců, kde Izraelci nikdy neprohráli, pokud je do války povolal Hospodin. Důležitá je také přítomnost Samuela, který zde stojí při Saulovi jako Hospodinův posel.

Saul v Gileádu zvítězí a vyhání Ámonce ze svého území. V reakci na Saulovo vítězství, řekne vděčný Jábešský lid k Samueleovi: „Kdo říkal: To Saul má nad námi kralovat? Vydejte ty muže, ať je usmrtíme!“ Načež Saul reagoval slovy: „Dnešního dne nebude nikdo usmrčen, neboť dnes Hospodin připravil Izraeli vysvobození.“(1S 11,13) Saul tedy nechal svou bývalou opozici žít a všichni společně odešli do Gilgálu, kde již všechen lid nastolil Saula za krále. Saul zde nebyl znovu zvolen, ale jeho volba byla dodatečně potvrzena pokoleními, která ho předtím neuznávala.

Po oslavě svého vítězství nad Ámonci, se sešel lid v Gilgálské svatyni. Zde se kompletně uzavřelo celé dění ohledně uvedení Benjamínce do královského úřadu. Všechen lid na tomto posvátném místě slavnostně potvrdil nového krále. Lid stvrdil obnovení vztahu s Bohem pokojným obětním hodem.

Zajímavý na této kapitole je její vztah k předchozím kapitolám. Její literární styl a vyobrazení Saula je zřejmě pozůstatkem jiné, Saulovi příznivější, tradice.²⁴

Na tyto radostné události vzápětí navazuje kapitola, ve které Samuel, již jako starý muž želí, že své místo soudce nad Izraelem musí přenechat mladíkovi, který navíc získal královskou hodnost, zatímco on byl jen soudcem. Nepochybně ho mrzelo, že jeho synové nejsou hodni zastávat po něm soudcovský úřad. Věděl, že celý život žil dle Božího vedení, a i lid mu toto potvrdil. Smutný Samuel následně lidu připomíná nerozvážnost jejich touhy po králi. Jeho slova potvrzuje Hospodin velkou bouří. Samuel dále připomíná, jak důležité je být věrný Hospodinu a jeho slovům a jaké následky mohou přijít, pokud se proti němu budou bouřit. "Zřízení království v Izraeli je sice těžkým proviněním, ale Bůh nezavrhne lid, který si sám vyvolil."²⁵

2.2 Jónatanovo vítězství

Po svém selhání ustupuje Saul do pozadí a ujímá se spíše pasivní role. Iniciativu zde přebírá jeho syn Jónatan, kterému se podaří Pelištejce porazit.

Mimořádnost tohoto Jónatanova činu dokládá i poměrně detailní popis umístění Pelištejského tábora. Ovšem ani detailní popis místa nám neumožňuje určit přesnou lokaci

---

²⁴ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona /včetně deuterokanonických knih/*. 2. vyd. Praha: Zvon, 1991 s. 243. pozn. k verši 1S 11,4

²⁵ Hochmann: s. 35.

Pelištejského ležení.²⁶ Zatímco Jónatan vyrážel za Pelištejci, Saul vyčkával na pahorku v Migrónu (1S 14,2). O Jónatanově výpravě totiž nevěděl nikdo, kromě jeho zbrojnoše. (1S 14,1).

Spontánnost Jónatanova činu a znamení, které se mu od Hospodina dostalo (1S 14,12), dokládá, že Jónatan zde nebojuje za sebe, nýbrž za Hospodina. Vede zde tzv. Svatou válku. Ty se vyznačují zejména tím, že při nich padají modly, nepřátelské kultury a jejich ctitelé. V hebrejském textu je užit výraz *maccab* odvozený od kořene n-c-b, který znamená „postavit“. Ve Starém zákoně se od tohoto kořene odvíjí slovo *maceba* tj. posvátný sloup menhir (např. v Dt 7,5 12,3 aj.)²⁷

Výprava by potom byla spíše náboženského charakteru. To by vysvětlovalo, proč se Hospodin za Jónatana postavil, přestože se hněval na Saula. Jónatan už jednou dokázal svou oddanost Hospodinu podobným činem, kdy zničil modlu v 1S 13,3. Tím si naklonil Hospodina, a ten při něm stál opět i při tomto činu. (1S 14,13)

Někteří badatelé však nevidí v Jonatánově činu žádnou „normální“ motivaci. Jeho jednání vysvětlují tak, že se dívají na jeho příběh jako na umělecké dílo. Postavu Jonatána chápou jako „postavu ve službách děje“. Jeho nemotivované jednání tedy slouží pro upoutání a zaujatí čtenáře. Avšak podobnou absenci "normální" motivaci mnozí vidí i v příběhu Davidově, když bojuje v armádách Pelištejců.²⁸

Jónatan označuje Pelištejce jako pouhé neobřezance, kterým nepatří země, v níž se nacházejí. (1S 14,6) Hospodin měl moc i nad samotnými Pelištejci. Dokladem toho je fakt, že sami Pelištejci byli Jónatanovým znamením k útoku.²⁹ (1S 14,11) To také vysvětluje, proč se jejich strážní ani nepokusili o obranu. Zachvátila je panika a nebyli schopni žádného odporu - nikoliv však proti Jónatanovi, ale proti Hospodinu, který byl s ním. (1S 14,15)

Teprve zde se dostává aktivně do příběhu Saul, který se od hlídky doslýchá, že v pelištejském táboře je zmatek. Zjistí, kdo ten zmatek způsobil, (1S 14,17) a nechá si přinést Boží schránku. (1S 14,18) Přítomnost schránky u Saula je překvapivá, neboť ta v té době měla být uložena v Kirjat-jearímu (1S 6,21) a teprve za Davida přišla znovu ke cti. (2S 6)³⁰ Saul se chystal pomocí kněze optat Hospodina, zda má vytáhnout do boje. Než mu však kněz podal odpověď, projevila se Saulova nedočkavost, která se mu již

²⁶ *Výklady ke Starému zákonu: Jozue až Ester*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 188.

²⁷ Tamtéž: s. 188.

²⁸ Nicholson s. 48.

²⁹ Znamení, které si zde Jónatan od Hospodina vyžádal je důkazem jeho velké víry. Podle některých badatelů bychom takto v dnešní době jednat neměli. "Mohlo by to být chápáno jako opovážlivé vyzývání Pána Boha.

Ve staré době to tak nebrali" Adámek: s.50. V čem je ale rozdíl mezi "starou" dobou a dnešní co se víry týče?
³⁰ *Výklady*: s. 190.

jednou stala osudnou (1S 13). Saul se rozhodne spěšně zaútočit bez Hospodinova vyjádření zřejmě proto, aby využil zmatků v pelištejském táboře. (1S 14,19) Tentokrát jeho jednání není potrestáno. Izraelci pobíjí Pelištejce a k útoku se přidávají i muži, kteří se předtím před nepřáteli skrývali. (1S 22)

Saul po úspěších nabývá pocitu, že vítězství je Hospodinovo, načež nařizuje přísný půst pod trestem smrti. Chce tím patrně docílit toho, že lid nebude ničím zdržován při uskutečňování Hospodinových záměrů. To má ovšem své následky. Po skončení půstu byli lidé hladem oslabeni v boji, což je dovedlo až k tomu, že porušili jeden z nejdůležitějších příkazů - jedli maso s krví. (1S 14,32)³¹ Hřích lidu však měl i svou světlou stránku. Saul, aby smyl jejich hříchy, se rozhodne vybudovat Hospodinu oltář. (1S 14,35) Je na pováženou, že za celou dobu svého kralování vybuďoval Saul oltář Hospodinu až nyní. Možná Hospodinu stále plně nevěřil a nesouhlasil ani s jeho rozhodnutím, aby se stal králem.

Jediným člověkem, který půst porušil, byl Jónatan. (1S 14,27) Původně o otcově zákazu nevěděl (1S 14,27), ale ani poté, co se o něm dozvěděl, nepřestal jíst. Navíc dal najevo, že s rozhodnutím otce nesouhlasí. (1S 14,29) Když Saul zjistí, že Jónatan porušil jeho zákaz, jedná tak, jak slíbil. (1S 14,44) Jónatan se mu nevzpouzí. Saul však, místo aby uznal vlastní chybu, kterou bylo nařízení půstu, se chystá Jónatana obětovat.³² Lid se ale za Jónatana postaví, protože na rozdíl od Saula jednal dle Hospodinovy vůle. (1S 14,45) Lid tedy Jónatana vykoupí a ten je zachráněn. Zdá se tedy, že Jónatan je v tomto příběhu v Hospodinových očích výše než Saul.

Půst měl za následek i to, že Pelištejci se jednoduše stáhli. Saul od nich odešel a oni se rozešli do svých domovů. Saul tedy nezískal žádné nové území, pouze vyhnal Pelištejce a ukončil na krátkou dobu boje. (1S 14,46)

Vztahy Saula a Jonatána byli vždy plné rozporů. Saul selhává v roli otce a tím ztrácí lojalitu i kladný vztah svých dětí ke své osobě. Ti s ním potom zachází pohrdlivě ve vztahu k jeho autoritě.³³ Jeho děti jsou také loajálnější Davidovi než vlastnímu otci. Míkal pomáhá Davidovi při útěku před otcem a Jonatán mu pomáhá hned několikrát. Dokladem špatných vztahů Saula a Jonatána jsou i Jonatánovy boje proti Pelištejským modlám. Jeho otec předem neví ani o jednom z nich a naopak Jonatán zase nevěděl o otcových slibech. Jonatánovy zájmy obecně nejsou slučitelné se zájmy otce.³⁴

---

³¹ Výklady: s. 190.

³² Tamtéž: s. 191.

³³ Nicholson: s. 45.

³⁴ Tamtéž: s. 46.

2.3 Rekapitulace vlády

Vláda prvního krále Saula, byla protkána mnohými boji. Saul je hned v počátku popsán jako muž, který se všude dopouštěl svévolností. V Septuagintě je tento text upravován. Namísto slov „dopouštěl se svévolností“ je obvykle „byl zachraňován.“ Tímto překladem je však přehlíženo v zásadě negativní hodnocení Saula.³⁵

V následujícím verši se hovoří o Saulově statečnosti v boji s Amálekem, což zmírňuje předchozí tvrdou kritiku, ačkoli v 15. kap se dozvídáme, že i v boji s Amálekem Saul nakonec zklamal.

Výčet jmen Saulových potomků čtenáře uvádí do budoucího příběhu, ve kterém většina těchto postav sehraje svou roli. Některé jsou spíše v pozadí, jiné naopak v dalších příbězích sehrají důležitou úlohu. Například Saulova dcera Míkal nebo velitel vojska Abnér. Saul má podle tohoto výčtu tři syny a dvě dcery. Podle 1Pa 8 měl však Saul čtyři syny, chybí zde Abínádab (1Pa 8,33) a Jišví (1S 14,49) zde patrně představuje Ešbaala.³⁶

Na konci zhodnocení Saulovy vlády, je opět verš o tom, že Saul po celou dobu své vlády vedl tuhé boje, v tomto případě proti Pelištejcům, které sice zcela neporazil, ale ani je nenechal nad Izraelem zvítězit.

Vypravěčův pohled na krále Saula a jeho vládu je tedy spíše negativní. Saul však zřejmě nikdy úmyslně nechtěl svému národu ublížit, a jak je patrné z 1S 10, ani králem nechtěl být. Přesto svůj úřad přijal, jak nejlépe uměl. Vnímat ho tedy pouze negativně zde není zcela na místě.

Spíše než panovník, který chce svůj lid zotročit, je Saul král, který jim chce sloužit. Mnohokrát poslechl svůj lid (např. 1S 14,45) a řídil se jejich vůlí, ač to bylo v rozporu s vůlí Hospodinovou. Můžeme ho tedy považovat za někoho, kdo selhal ve svém vztahu s Bohem. Neměli bychom ho ale vnímat jako krále, který selhal ve vztahu ke svému lidu. Tento pohled na Saulův příběh umožňuje pozitivní náhled na jeho osobu a popírá popis Saula jako tyranského krále tak, jak o něm hovoří 1S 8,11-18. Navzdory tomu může být čtenář snadno sveden vypravěčovou volbou prostředků, jimiž příběh rozvíjí. Může se totiž zdát, že uvedením Davida na scénu příběh směřuje čtenáře tak, aby hledal náznaky Davidovi nadřazenosti nad Saulem. Čtenář má být upozorněn, že David je lepší než Saul. David není svázán s touhami lidu ale s Bohem, který ho vybral a pomazal.³⁷

---

³⁵ Výklady: s. 191.

³⁶ Výklady: s.192

³⁷ Podrobněji viz. Sellars, Maria Dawn, " An Obedient Servant? The Reign of King Saul (1 Samuel 13-15) Reassessed" *Journal for the Study of the Old Testament*, Vol 35.3 (2011): 317-338
EBSCO <<http://web.b.ebscohost.com>>. 15.6. 2015

3. Pády prvního izraelského krále

3.1 Oběť

Výklady kapitoly o Saulově pošetilé oběti se mohou značně odlišovat. Saul byl během celého svého kralování pod velkým tlakem ze strany Pelištejců. I v tomto případě se schylovalo k boji Pelištejců proti Izraeli. (1S 13,5)

V úvodu příběhu se dozvídáme časové údaje (1S 13,1), které mohou vést k otázkám. Podle některých badatelů může zpráva odkazovat na králův věk, přičemž číslovka mohla z textu vypadnout. Objevuje se zde však zpráva, že Saul během těchto událostí vládl dva roky, tento údaj ovšem neodpovídá pozdější tradici, což vede k dalším otázkám. Septuaginta tento verš zcela vynechává.³⁸

Poprvé zde vstupuje do dění Saulův syn Jónatan, velmi schopný válečník, který zbořil pelištejské výsostné znamení v Gebě a tím vyprovokoval Pelištejce k boji. (1S 13,4) Jméno יְהוָה znamená "Hospodin daroval."³⁹ Je překvapující, že pelištejské modly neničí Saul osobně, ale jeho syn, který tím vykonává službu Hospodinu a získává tak jeho náklonnost, kterou Hospodin potvrzuje, když vydá Pelištejce Jónatanovi do rukou. (1S 14,12) Někteří badatelé však hodnotí Jónatanův čin velmi negativně. „Byl to nerozvážený mladický čin, který mohl mít pro celý národ katastrofální důsledky.“ Jónatan zde jednal sice z dobré vůle ale přesto nerozvázně.⁴⁰ Konečný výsledek a Jónatanovy úspěchy však toto tvrzení nepotvrzují.

Pelištejci se shromáždili k boji proti Izraeli. Údaj o nesmírném počtu Pelištejců (1S 13,5) dokazuje sílu pelištejského náporu a strach Izraelců z Pelištejců, kteří v panice vyhledávají různé úkryty, a nezbývá jim, než volat k Hospodinu o pomoc. Někteří dokonce utíkali před nebezpečím až za Jordán. (1S 13,7)

Saul však nemohl vyrazit k okamžitému protiútok. Již od doby soudců bylo zvykem dotázat se před bojem Hospodina a vyžádat si od něho přízeň. Saul tedy čekal sedm dní na příchod Samuela, který mu měl oznámit Hospodinova slova. Samuel však nepřišel ve smluvený čas a lid se rozprchával. (1S 13,8) To Saula staví do velmi těžké situace. Kdyby čekal ještě déle, hrozilo by, že se mu rozuteče celá armáda. Měl ovšem strach vyrazit do boje, aniž by si naklonil Hospodina, rozhodl se tedy obětovat Hospodinu pokojnou obět'. (1S 13,9)

---

³⁸ Výklady: s.185-186.

³⁹ Heller: s. 216.

⁴⁰ Adámek: s.50.

Samuelův pozdní příchod nebude patrně náhodný. Hospodin chtěl zřejmě připravit pro Saula zkoušku, jejíž výsledek měl vypovídat o jeho věrnosti Hospodinovu slovu. Saul v této zkoušce neuspěl, nepočkal na Boží pokyn a svévolně si osoboval práva, která mu, ani jakožto králi, nenáleží. Samuel zřejmě: „Sám ještě čekal na Hospodinovo slovo a nemohl se dostavit ve stanovené lhůtě.“⁴¹ Na výsledku toto však nic nemění.

Samuelova reakce na Saulův počin byla velmi bouřlivá. Patrně pokud by Saul ve zkoušce obstál, upevnil by Hospodin jeho království navěky. (1S 13,13) Tady nalézáme další důkaz, že zpočátku nešťastná touha po králi, mohla mít úspěšný konec. Saulův přečin byl však v očích Hospodina tak vážný, že se Hospodin rozhodl vyvolit si jiného muže za vévodu nad svým lidem. (1S 13,14) V Izraeli byl i král podřízen Božimu zákonu a pošetilé jednání, kterého se Saul dopustil je vnímáno jako vzpoura, jako svévole. Saul se tedy nemohl obejít bez Samuela. Na Saulovu obranu je však nutné podotknout, že Samuel v 1S 10,8 neklade Saulovi na srdce, že čekat sedm dní je rozkaz od Boha. Saul tedy podle svého uvážení neporušuje Boží zákaz, ale pouze nařízení proroka.⁴² Dodržení čekací lhůty tedy nebylo hlavním zdrojem problémů a ani samotný čin oběti asi nebyl největším problémem. Obětoval i král David. (2S 6,17) Saul má čekat v Gilgálu na Samuela, který by obětoval a sdělil mu, co dál dělat. Saul však „Chce přinutit Boha k jednání, jako by Hospodin byl nějaká modla.“⁴³

Poté co Samuel oznámí Saulovi Hospodinovo rozhodnutí, nemá již v Gilgálu co dělat a odchází. Saulovi zbyl jen jeho syn Jónatan a 600 věrných mužů, kteří se usadili v Gibeji Benjamínově. (1S 13,16)

Pelištejci mezitím vyslali tři vojenské oddíly, které plenily Izrael. Názvy míst, kterými prošli, naznačovali jejich osud. Například Ofra souvisí s představou prachu.

Územní ztráty však nebyly jediným následkem Saulova selhání. Pelištejci znemožnili Hebrejcům výrobu železných nástrojů a práci s nimi. (1S 13,19-21) Pelištejci totiž znali tajemství výroby železa, kdežto Izraelci žili stále v době bronzové, což dokazuje například popis výzbroje Saula v porovnání s Goliášem. (1S 17) Jen král a jeho syn Jónatan měli kopí a meč. (1S 13,22)

V závěru se dozvídáme, že Pelištejci se dále posunovali v oblasti Mikmásu a stále více tlačili Izrael. Patrně šlo o předsunutou hlídku, o které hovoří kapitola 14.⁴⁴

---

⁴¹ Výklady: s. 187

⁴² Nicholson: s.58.

⁴³ Výklady: s. 187.

⁴⁴ Tamtéž: s. 188.

3.2 Zavržení Saula

Již v předchozích částech příběhu Saul mnohokrát selhal, ale ještě žádné z jeho selhání neneslo tak drtivé následky. Ani Saulova oběť v 1S 13 nebyla poslední kapkou „v očích“ Hospodina. Tou bylo Saulovo opětovné neuposlechnutí Samuelových příkazů při boji s Amálekem. Následkem toho mu Samuel ohlašuje, že ho Hospodin zavrhl. Samuelova řeč k Saulovi dokládá, že Hospodin má již za Saula náhradu. (1S 15,28)

Kočovný kmen zvaný Amálek přichází poprvé do styku s Izraelem v (Ex 17,8-13), kde je označen za přímého protivníka Hospodina. Za to, co činili proti Izraeli, na ně byla Hospodinem uvalena trvalá klatba. Podle této klatby je měli Izraelci do jednoho vyhladit (vyhlazovací zákon z Dt 25,19). Byl to však nelehký úkol. Amálekovi se dostávají na scénu častěji např. (Sd 3,13 nebo Sd 6,3-5; 7,12 aj.)⁴⁵

Do této chvíle neměl Izrael dostatek sil, aby s nimi svedl rozhodující bitvu. Nyní, když už měl Izrael svého krále, mohlo dojít k naplnění klatby. Hospodin si za strůjce svého rozhodnutí vybral Saula. Saul měl zbavit svůj lid velmi nebezpečného nepřítele, který pro něj představoval po dlouhá léta smrtelné ohrožení. Události je možno rozumět jako další Hospodinově zkoušce Saula, která pro něj měla být zároveň poctou.

Na otázku, zda takovýto radikální čin, úplné vyhlazení celého národa, je vůbec zapotřebí, nedává text Tanachu zřetelnou odpověď. V textech Starého zákona se toto téma objevuje častěji (např. Joz 6). Označit něco za klaté, tedy za to, co je odděleno a propadá zkáze, má právo pouze Hospodin. Boj poté není mířen proti člověku, ale proti hříchu a zlu. Saul je zde vykonavatelem Božího rozsudku vysloveného v Dt 25,17.⁴⁶

Saul tedy svolal svůj lid, který nastoupil v Telaímu. Jejich vysoký počet, který činil dvě stě tisíc mužů (nejde-li o symbolické číslo), je dokladem, že i lid měl zájem na tom splnit Hospodinovu klatbu. Vytáhli proti městu Amálekovu. (1S 15,5) Amálek byl však kočovný národ, tudíž zde pod pojmem město budeme hledat nejspíše jeho svatyni.⁴⁷

Častým jevem ve starozákonním textu je vynechání popisu bitvy a ohlášení výsledku. Zde tomu není jinak, rovnou je ohlášeno, že si Izraelci brali nejlepší kusy z bravu i skotu. To bylo ostatně v bitvách zcela běžné, avšak Hospodinova klatba v tomto hovořila naprosto jasně: vybit vše bez výjimky. Ušetřili také amáleckého krále Agaga. Zajetím vůdce je rozhodnuto o celé bitvě. Zda Agag bylo vlastní jméno, nebo jen amálecký

---

⁴⁵ Douglas: s. 22.

⁴⁶ Výklady: s. 192.

⁴⁷ Tamtéž: s. 193.

královský titul, nevíme. Celá bitva je pouze předznamenáním toho, co bude následovat. Informací o zajetí Agaga vypravěč signalizuje: "pozor, přichází zvrát!"⁴⁸

Ještě než stačí Saul své tažení dokončit, dozvídá se Samuel od Hospodina, že se Saul jeho slovy neřídí, a proto Bůh lituje, že ustanovil Saula králem. K setkání Saula se Samuelem dochází v Gilgálu.⁴⁹ Saul okamžitě Samuelovi ohlašuje, že se řídil Hospodinovým slovem. (1S 15,13) Je o tom patrně zcela přesvědčen a ani si neuvědomuje, že se mýlí. Měl v úmyslu Hospodina uctít dle jeho vlastního uvážení (a právě v tom je problém). Chtěl mu obětovat nejlepší kusy bravu a skotu. (1S 15,15) Ty však byly klaté a Saul se tedy provinil navíc tím, že klaté přivedl do svého tábora a také na obětní místo. Rozdíl, mezi obětí a vyhubením něčeho jako klatého, může spočívat také v tom, že část z oběti připadne lidem. (Kněží jedli části obětí atd.) To, co je klaté, je však určeno pouze pro Hospodina.⁵⁰ O Agagovi je jen okrajová zmínka (1S 15,20). Ušetření dobytka tedy patrně mohlo být větším proviněním než ušetření Agaga.

Samuel však Saula přeruší a dá najevo, že pro Hospodina je důležitější, aby ho jeho lid poslouchal, než aby mu vykonal obětní hody. (1S 15,22) Samuel zde srovnává vzdor vůči Hospodinu s věštěním a ctěním domácích bůžků, tedy s modloslužbou. Saul Hospodina zavrhl a následně Hospodin zavrhl Saula jako Izraelského krále. (1S 15,23) Saul se zde brání tím, že se bál lidu. Jak se ale může král bát svého vlastního lidu? Tímto nad sebou sám Saul vynesl ortel. Samuel dvakrát opakuje Saulovi slova: „Protože jsi zavrhl Hospodinovo slovo, tu on zavrhl tebe jako krále.“⁵¹ Poté konečně Saul přiznává svůj hřích, propadá zoufalství a snaží se udržet si svou královskou svrchovanost před staršími svého lidu. (1S 15,30) Prosí Samuela, aby ho doprovázel, že chce Hospodinu projevit úctu. Samuel to však odmítá a snaží se odejít, načež mu Saul roztrhne plášť. Održení cípu pláště je symbolické znamení toho, že Hospodin odtrhl Saula od království Izraele.⁵²

Samuel dokončuje za Saula jeho dílo, když rozseká před Hospodinem Agaga na kusy. Samuel poté odchází a Saula již nikdy nespátří. Truchlí nad ním, jako nad mrtvým. Truchlení je důkazem toho, že Samuelovi nebyl Saul lhostejný.⁵³ V úplném závěru (1S 15,35) stojí: „Hospodin litoval, že Saula ustanovil králem nad Izraelem." Podobné tvrzení se nachází v Gn 6,6 kde Hospodin lituje, že učinil člověka předtím, než nastala potopa.

---

⁴⁸ Sláma, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.:* s. 133.

⁴⁹ Název Gilgál znamená kruh – v tomto případě to bylo posvátné místo ohraničené kameny nebo sloupy. Douglas: s. 273.

⁵⁰ Nicholson: s. 57-58.

⁵¹ Sláma, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.:* s. 135.

⁵² Výklady: s. 195.

⁵³ Srov. Gn 50,10

Příběh Saulova zavržení svědčí o tom, že ani král potvrzený Hospodinem není neodvolatelný, že Boží rozhodnutí může být měněno podle chování Hospodinem vyvoleného člověka.⁵⁴

Samuelova slova o lítosti (1S 15,29) bychom však neměli brát doslovně. V příběhu se totiž objevuje jasný rozpor. Samuel tvrdí, že Hospodin není člověk, aby svého činu, tedy vybrání Saula za krále, litoval. Opak je však pravdou a Hospodin naopak svého činu lituje. (1S 15,11 a 35) Zde nás Písmo upozorňuje na to, že lidské tvrzení o Bohu (vyznání víry, teologické reflexe), nemusí být totožné s tím, jak to u Boha doopravdy je. Právě toto má pro nás být prostorem naděje.⁵⁵

3.3 David a Saul

Po Saulově zavržení se do popředí děje dostává David, syn Jišajův. Samuel je nucen přerušit své truchlení nad Saulem, a pomaže nad Izraelem nového krále. Samuel chtěl z počátku pomazat za krále nejstaršího Jišajova syna, který byl pěkného vzhledu. Vychází patrně z předchozí zkušenosti, kdy byl Saul popsán jako mládenec pěkného vzhledu. Je však vyveden Hospodinem z omylu. Člověk se dívá na jiného člověka jinak než Bůh, Bůh hledí na srdce a člověk jen na povrch. Vybrán je David, v němž našel Hospodin zalíbení.⁵⁶

Poté, co se Hospodinův duch přesunul od Saula k Davidovi, ovládá Saula zlý duch od Hospodina. (1S 16,14) To je dokladem svrchovanosti Boha, bez něhož by nemělo zlo samostatnou existenci, což potvrzuje Hospodinův výrok v Iz 45,7. Saul je tedy stále pod Hospodinovou kontrolou, ale jeho mysl i jednání se mění. Saulův dvůr si toho všimne a navrhuje možnost léčby hudbou. Hudba měla již odedávna na člověka velký terapeutický vliv. Pomáhala například při vyhánění démonů a byla spjata s magií. Saul s tímto souhlasí, a služebníci vyberou Davida, aby Saulovi pomáhal. To vše se děje pod Hospodinovým vedením. Post Saulova terapeuta umožňuje Davidovi dostat se na královský dvůr a budovat si postavení. Saul v této době ještě netuší, že David je nový Hospodinův pomazaný. David se ujímá své funkce a Saul si ho zamiluje. Také léčba přináší ovoce.⁵⁷

Davidovy kvality a oddanost k Hospodinu se potvrdily i při dalších bojích Saula s Pelištejci. David porazil Pelištejského obra Goliáše. Příběh souboje Davida s Goliášem je obrazem Svaté války, kde David zastupuje Hospodina, který poráží Pelištejce a jejich

---

⁵⁴ Výklady: s. 195.

⁵⁵ Sláma, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.*: s. 135-136.

⁵⁶ Výklady: s. 197-199.

⁵⁷ Tamtéž: s. 200-201.

bohy. Před svým vstupem do souboje David odmítá Saulovu zbroj. Jednak z důvodu že na ní není zvyklý a zřejmě mu není pohodlná; také tím dává najevo, že nesouhlasí se Saulovým způsobem boje. Tímto rozhodnutím dokazuje, že jeho největší zbrojí je Hospodin, který ho zde patrně podrobil zkoušce, ve které David uspěl. Zajímavé je, že Saul zde nejspíš Davida nepoznává (1S 17,55-7) ač dle 1S 16,21ho Saul znal.⁵⁸

3.4 Saulovy nástrahy

David si díky svým činům získává přízeň lidu. Nabývá velkých vojenských úspěchů. Když se David vrací jednoho dne z bojů, křepčící ženy k němu volají: „Saul pobil své tisíce, ale David své desetitisíce.“ To Saula z pochopitelných důvodů velmi rozzlobí. Vše vyhodnotil tak, že Davida vnímají víc za krále než jeho samotného. (1S 18,8) Zde poprvé začal Saul na Davida pohlížet s nedůvěrou. (1S 18,9) Den poté Hospodin záměrně napadl Saula zlým duchem (1S 18,10) a Saul v tomto stavu mrštil po Davidovi kopím.

Zprvu se může zdát, že Saul chce Davida zabít z vlastní vůle. Opak je však pravdou. Hlavním strůjcem a dalo by se říci "komplicem" útoků na Davida (subjektem Saulova chování) je přímo Hospodin, jehož zlý duch Saula postihl. V případě prvního útoku (1S 18,11) se objevuje v hebrejském textu slovíčko לִטּוֹ; to na první pohled pochází z kořene לט = hodit. Avšak Targum odvozuje kořen od נטל = popadnout/vzít. Pokud bychom přijali pohled Targumu, znamenalo by to, že Saul kopí pouze popadl a David když pocítil hrozící nebezpečí, tak volil možnost útěku. Jeho život tedy nebyl přímo ohrožen.⁵⁹

Saul se Davida obává (1S 18,13) a chce se ho zbavit. Zpočátku však sám nechce být tím, kdo Davida zabije. Rozhodne se ustanovit ho velitelem nad svými jednotkami, přičemž doufá, že bude zabít Pelištejci. (1S 18,17) David však z bojů vždy vychází úspěšně. Saul je tak zoufalý, že mu nabízí svou dceru Míkal, která ho tou dobou již milovala. Aby jí však David získal, musel přinést sto pelištejských předkožek. Saul doufal, že v tomto boji David zahyne, avšak ani nyní se jeho záměr nezdařil. Navíc mu musel věnovat svou dceru. (1S 18,25-27) Saul se upevní v názoru, že při Davidovi stojí Hospodin. Také proto Saul začne vnímat Davida jako svého nepřítele. (1S 18,29).

Strach z Davida postupně vede ke ztrátě královny soudnosti. Vidí ho jako hrozbu pro něj i pro celé království. Upouští od záměru nezabít ho vlastníma rukama a hovoří se svými rádci o jeho popravě. Jónatan se za Davida přimlouvá a Saul od svého záměru

---

⁵⁸ Výklady: s. 201-207.

⁵⁹ Nicholson: s. 62-63.

zpočátku upouští. Vychází zde najevo velká a obětavá láska mezi Davidem a Jónatanem, který mu nejednou zachraňuje život. (1S 20)

Po Jónatanově přímluvě se zprvu zdá, že Saul osobně další kroky vůči Davidovi skutečně nepodnikne. Brzy na to ho však opět přepadá zlý duch a dochází k opětovnému útoku. V tomto případě je již situace jasná. Saul kopí skutečně hodil. Duch, který Saula postihl, zde již patrně zesílil natolik, že ani Davidova hra na lyru Saula dostatečně neuklidnila a Davidův únik z nebezpečí byl v tomto případě těžší. Na první pohled se zdá, že Hospodin chce svého nového pomazaného ohrozit. On sám však pravděpodobně ví, že David nebude kopím zasažen. Ukazuje se tak Saulovi i čtenáři textu, že David v očích Boha stojí výš než král sám. To dokládá i fakt, že Saul necítil vůči Davidovi žádné pocity žárlivosti a nenávisti, dokud nebyl posednut zlým duchem. Hospodin mu pomocí tohoto ducha kompletně změnil postoj, který choval vůči Davidovi. Za strůjce následného honu, který Saul za Davidem uspořádá, by tedy bylo možné pokládat spíše Hospodina, než Saula.

David však není jediným, kdo se stal terčem útoku Saulova kopí. V 1S 20,33 se hovoří o Saulovu útoku na Jónatana. Tento útok, ač se může zdát totožný s útoky na Davida, je ve skutečnosti podstatně rozdílný. Kopí vržené po Jonatánovi ho nemělo připravit o život. Saul jakožto jeho otec se rozhněval na svého syna a chtěl ho patrně jen „výchovně“ praštit. Dokladem pro toto může být i to, že se zde vůbec nehovoří o přítomnosti Hospodinova zlého ducha, který v předchozích dvou případech hraje rozhodující roli.⁶⁰

David unikne domů a Saul za ním pošle posly, aby ho zavraždili. Opět však přichází pomoc přímo z králova rodu. Tentokrát zachraňuje Davida jeho žena Míkal, která se doslechne o otcových plánech. David poté uteče k Samuelovi a oznamuje mu vše, co se stalo. Poté, co se Saul dozví, kde se David zdržuje, pošle tam své posly, kteří však okamžitě upadnou do prorockého vytržení. Za Davidem se vypravuje samotný král, který však také upadne do prorockého vytržení. To podepírá tvrzení z 1S 10,11: „což také Saul je mezi proroky?“ David je opět zázračně (Hospodinem) zachráněn. Vše, co David přežil, předznamenává jeho budoucí důležitost. Je také evidentní, že Saul již svou královskou roli dohrál. Jeho následné činy jsou jen tragickým závěrem nadějného začátku jeho vlády.⁶¹

Od Saula se David vydává ke svému příteli Jónatanovi. Zde se opět potvrzuje jejich hluboké přátelství. Jónatan pomáhá udržet Davida v bezpečí před svým otcem a propouští ho z jejich služeb. Jónatan při obraně Davida velmi riskuje. Když se jeho otec dozví, že nechal Davida odejít, velmi se na něj rozlítí. V Davidovi spatřuje nepřítele svého

---

⁶⁰ Nicholson: s. 63.

⁶¹ Výklady: s. 210.

království, který je překážkou k jeho upevnění. Jónatanův čin je pro něj činem zrady. Saul patrně očekával, že jeho syn bude následníkem trůnu, avšak po jeho zradě mu oznámí, že nikdy neupevní své království. Jónatan však viděl budoucnost království v Davidovi. Poznal, že je při něm Hospodin, proto mu projevil velkou věrnost.

K poslednímu setkání Davida s Jónatanem dojde v poušti, když se David skrývá před Saulem. Při této příležitosti přichází důležitá informace, že i sám Saul ví, že David má kralovat po něm a i to je možným důvodem Saulova hněvu. (1S 23,17) Jak dlouho to již Saul věděl, nevíme. Patrně si to začal uvědomovat, když se Davida neúspěšně pokoušel proklát kopím. (1S 18,11-12) Jónatanova láska k Davidovi je světlým bodem celého Saulova příběhu.⁶²

Davidovi by se mohlo zdát, že po svém útěku bude v bezpečí. Opak je pravdou. Saul neúnavně po Davidovi pátrá. Jeho jediným cílem je Davidova smrt. Ten se pokouší skrývat mezi Pelištejci, ale jakožto Saulův vojevůdce, který proti nim mnohokrát válčil, úkryt nenachází. Saul se při svém pátrání dozví, že jeho lid věděl o smlouvě mezi jeho synem Jónatanem a Davidem. Vzhledem k jeho neúspěchům v pátrání po Davidovi ho toto velmi rozzlobí, načež svůj hněv si vybíjí na svých služebnících. Saul hovoří o polích a vinicích a naráží tím na obvyklý dar panovníka svým služebníkům. Evidentně jim zde naznačuje, že o tyto dary mohou přijít. Nikdo však na jeho hněv a výhrušky nereaguje. Nakonec však Doég Edómský poví Saulovi, že nedávno viděli Davida u kněze Achímeleka. Saul neváhá a nechá ho k sobě přivést. Následně ho obviní ze spiknutí. Achímelek se však velmi přesvědčivě hájí a obhajuje i Davida. Nekrčí se před Saulem a zachovává si svou důstojnost, jak se sluší na velekněze. Saul však jeho otevřenou zpověď vnímá jako přiznání k spiknutí. Saulovi služebníci poznali, že je Achímelek nevinný, odmítali ho zabít. Neizraelec Doég Edómský však neváhal a poslechl svého krále. Saul využíval služeb tohoto neizraelce (Edómce) právě proti Izraeli. To je dalším důkazem Saulovy nezpůsobilosti k upevnění království. Doég zabil Achímeleka a všechny jeho pomocníky kromě Achímelekova syna, který vše oznámil Davidovi.⁶³ Když se o tomto králově činu David dozví, hlásí se k odpovědnosti. Dobře ví, že k tomuto krveprolití by bez jeho přičinění nedošlo. Proto se podle staroorientální zásady prohlašuje za krevního mstitele nevinně pobitých.⁶⁴

V minulosti byl Saul ke svým odpůrcům velmi shovívavý. (1S 11,13) Nasnadě je otázka, proč došlo k tak markantnímu rozdílu v Saulově přístupu k opozici. V prvním

---

⁶² Výklady: s. 213-215.

⁶³ Tamtéž: s. 222-223

⁶⁴ Adámek: s. 67.

případě byl Saul patrně velmi spokojený. Dosáhl vojenských úspěchů, aniž by proto cítil vztek nebo nenávist ke svým odpůrcům. Nyní je však situace opačná. Saul po neúspěšném honu za Davidem není schopen ovládat svůj hněv. Zdá se, že jsou to jeho opakovaná selhání, která ho ženou k zoufalým činům. Hledat zdroj takového konání uvnitř Saulovy osobnosti tedy patrně není na místě. Za onen zdroj by se dala považovat spíše tíživost Saulovy situace. Toto krveprolití nesporně vrhá na Saula špatné světlo a není divu, že může být vnímán jako: „Typický despota, podezřívavý a násilnický: všude tuší zradu, všude vidí své nepřátele.“⁶⁵

David poté se svými druhy osvobodil město Keíla z rukou Pelištejců. Když se o tom Saul dozvídá, vnímá to jako Boží znamení, že je mu David vydán do rukou. V jeho pobytu v tomto místě vidí Saul past, do které se jeho oběť sama chytla. (1S 23,7) Zorganizuje proti Keíle tažení. David se o tom však včas dozví a prchá. Patrně nejen ze svého strachu o život, ale také proto, aby kvůli němu netrpěli nevinní obyvatelé města. (1S 23,10)

Následně je David nucen ukrýt se v poušti, ale ani tam není v bezpečí. Zífejci, další neizraelský národ, řekli Saulovi, kde se David skrývá a dokonce mu nabídli pomoc v jeho polapení. David se schovává v Choreši, který je zde chápán jakýsi vrcholek, kde mohla být modla Zífejců. To vysvětluje jejich horlivost pomoci Saulovi dopadnout Davida.⁶⁶ Saul však nevyrazí do útoku bezhlavě a vyčkává. David se chopí příležitosti a utíká dál do pouště. Saulův strach z Davida ho však žene stále vpřed. Když už se zdá být David zahrán do kouta, zasahuje Hospodin. Do Izraele vtrhnou Pelištejci a Saul musí jít bránit svou zemi proti nim. Pelištejci se často objevují jako Hospodinův nástroj. Zde jako pomocníci Davidovi (1S 23,27-28) a jindy například jako důkaz Hospodinovi moci nad ostatními národy. (1S 5)

3.5 Saul v moci Davidově

Do této doby byl David štvanou zvěří, nyní se však role obrací. David, stále pronásledovaný Saulem, se nyní ukrýval v jeskyni Én-gédí. Jeskyně a hory se v Judské poušti nacházejí velmi často. Bývají prostorné, rozkládají se na těžko přístupných místech, využívají je i pastevci jako úkryt pro svá stáda. Přesné místo jeskyně Én Gédí (česky Kůzlečí pramen) nejsme schopni určit.

---

⁶⁵ Adámek: s. 67.

⁶⁶ Výklady: s. 224

Saul vytáhl s třemi tisíci muži, což byla proti Davidovým šesti stům pětinasobná přesila. Pátral po Davidovi v horských oblastech plných jeskyní. Písmo zde hovoří o Saulově tělesné potřebě (1S 24,4), k jejímuž konání Saul zvolil shodou okolností tu jeskyni, ve které se skrýval David. Biblický text nepohlíží skrz prsty, vnímá to jako něco potřebného a jednoduše realistického. Každému však vyvstane myšlenka, že tato informace může určitým způsobem podrážet královu důstojnost.⁶⁷

David se o Saulově přítomnosti dozvídá od svých mužů. Hovoří o znamení Hospodina, že byl Saul vydán Davidovi do rukou. (1S 24,5) Tuto událost nemáme však nikde v textu Hospodinem přímo potvrzenou, je to patrně pouze jejich domněnka. David se jimi nenechá zlákat, nezvolí jednoduché zabití svého soka. Ví, že Saul je Hospodinovým pomazaným a jako takový je pro něj nedotknutelný. Jestli David počítá s tím, že Hospodin Saula potrestá za jeho sledování, a proto nehodlá zasahovat do Božích záměrů, nevíme. Uřízne tak pouze část Saulova pláště a bez povšimnutí z jeskyně vychází. Odříznutí pláště je vnímáno jako symbol odříznutí Saula a království Izraele. Tímto kusem si také David symbolicky přivlastnil kus království. Avšak i kvůli pouhému odříznutí kusu pláště cítí David výčitky svědomí.

Poté co Saul opustí jeskyni, vyjde David za ním, klaní se mu a vzdává mu pocty. Oslovuje ho a nazývá jej svým pánem a otcem, což bývá titul užívaný pro osoby pověřené Hospodinem, jakými byli například proroci. David zcela počítá s Hospodinovým vedením, proto říká Saulovi, že se žene za mrtvým psem a pouhou blechou. Ví, že stejně bude vše dle Hospodina.⁶⁸

Saul v tomto Davidově jednání pozná Boží záměr, uvědomí si, že byl vydán do Davidovy moci a přiznává to. Svě bezhlavé jednání dokonce oplakává. Utrzuje se v tom, že David je Hospodinovým pomazaným a snaží se zachránit alespoň budoucnost svého pokolení, když už je mu zřejmé, že sobě nepomůže. Vynutí si na Davidovi přísahu, že nevyhladí jeho potomstvo. Tím předá budoucnost svého rodu do rukou Davida. V této chvíli se zdá, že Saul je s Davidem zadobře. Je ovšem jasné, že budoucí král nemůže být jen tak na dvoře krále aktuálního ani přesto, že ten byl již Hospodinem zavržen. Jejich cesty se tedy opět na určitou dobu rozcházejí.

Zanedlouho však na scénu opět přichází Zifejci. Udavači, kteří již jednou ohlásili Saulovi Davidovu polohu. (1S 23,19) Ač Saul z Én-Gédí od Davida bez vojenského střetu odešel, neváhá se chopit další příležitosti ho dostat. Celá událost je velmi podobná události předchozí.

---

⁶⁷ Výklady: s. 226.

⁶⁸ Výklady: s. 226.

David v noci pronikne se svým synovcem do Saulova tábora, kde naleznou bezbranného spícího Saula společně s Abnérem, vůdcem jeho vojska. Saul byl nepochybně obklopen strážemi, což ale není žádnou překážkou pro Hospodinovy záměry. Uvede na celý Saulův lid mráкотu, obdobnou té, která padla na Abrama. (Gn 15,12) Davidův čin tedy není popisován jako hrdinský čin - nebyl by totiž bez Hospodinovy moci možný.

V příběhu je podtržena Davidova hluboká víra v Hospodina. Abišaj, příslušník Davidovi rodiny, zde vidí obdobné znamení, jaké viděli předtím Davidovi muži v jeskyni. (1S 24,5) Abišaj chce Saula usmrtit jeho vlastním kopím. Jde patrně o stejné kopí, kterým předtím Saul několikrát mrštil po Davidovi a také po Jónatanovi. Pro Saula by to byla velká potupa a pro Davida to jistě muselo být velké pokušení. Avšak ani členem vlastní rodiny se David nenechá zlákat a Saula nezabije. Ví, že pomazaný je nedotknutelný a jeho čin by byl brán jako vzpoura proti Hospodinu, za což by ho poté stihl velmi tvrdý trest.⁶⁹ Vzali tedy kopí s sebou, k němu ještě králův džbánek na vodu. David se potom vysmívá Abnérovi, že nebyl schopen ohlídat krále, dokonce usnul na stráži. Dle vojenského řádu za to byl trest smrti. Tím dokazuje David všem královým mužům, odkud Saulovi hrozí opravdové nebezpečí - od jeho vlastních vojáků, nikoli od Davida. David, který svého protivníka ušetřil, je stavěn do pozice menšího provinilce, než jsou ti, kteří ho nedokázali uchránit. Důkazem slouží Davidovi královo kopí.

Saul si všimne jejich rozhovoru a pozná Davida po hlase. David se Saula ptá, jaký je pravý důvod jeho pronásledování. Dává jasně najevo, že pokud je to vůle Hospodina, je mu připraven nabídnout smírčí oběť, avšak pokud je jediným důvodem Saulova zloba na Davida, pak bude na ně samotné obrácena Hospodinova zloba.

Saul si opět uvědomí svou chybu. Nevíme však, jaký je důvod opakování Saulovy chyby, kterou už předtím doznal a litoval jí. (1S 17-18) Saul je zde zahanben a lituje svého nepřátelství vůči Davidovi. Přiznává svou vlastní porážku a žehná Davidovi. Každý se poté vydá svou vlastní cestou, ač Saul předtím přizve Davida, aby se vrátil k jeho dvoru. (1S 26,21) David pak odchází k Pelištejcům, kde konečně nalezne bezpečné útočiště, slouží jim jako vazal.

David však při svém konání nemyslel pouze na to, aby poslechl vůli Hospodina. Věřil, že stejně jako se on zachoval k Hospodinovu pomazanému, může se někdo zachovat k němu. A žádá, aby stejný význam, jako přikládal on životu Saulovu, přikládal Hospodin životu Davidovu a věří, že při něm Hospodin bude stát v úzkostech a ušetří jeho život podobně, jako on ušetřil Saulův. (1S 26,24)

---

⁶⁹ Výklady: s. 231.

4. Zoufalství a smrt

4.1 Návštěva věstkyně

Po urputném honu za Davidem musí Saul čelit dalšímu nájezdu Pelištejců. V jejich vojsku měl původně stát i sám David. Ještě před bitvou projeví pelištejští velitelé nedůvěru v Davida a připomínají větu z 1S 18,7. Ze strachu, že by David zběhl, donutí pelištejští velitelé Davidova pána Akíše, aby ho poslal pryč. To Davidovi nakonec prospěje, napomůže mu to později při budování královské moci v Izraeli.

Mezitím se na bitvu připravuje i Saul. Písmo podruhé připomíná smrt Samuela (1S 25,1). Zpráva o smrti Samuela je ohlášením, že Hospodinův hlas již v Izraeli zcela utichl, což je nehorší skutečnost zmiňovaná v příběhu.⁷⁰ Na Samuelovu smrt Saul reagoval vyhnáním všech vyvolávačů duchů zemřelých a jasnovidců. Jasnovidectví je velmi stará činnost, pramenící z lidské touhy po poznání budoucnosti. Ve starém Izraeli byla tato činnost patrně spojována s duchy zemřelých, kteří měli budoucnost znát lépe než živí. Tito věštcí však nebyli Izraelského původu, protože Izrael narozdíl od Egyptanů nikdy o posmrtném životě zemřelých nebádal.⁷¹

Vyhnání věstců po smrti Samuela patrně neznačilo pouze Saulovu zbožnost. Samuel byl spojován s osobou, která ohlašovala konec jeho království a často mu kárala. Tím, že Saul dal vyhnat věštce, zabránil, aby byl Samuelův duch vyvolán a hovořil tak v Saulův neprospěch.

Saul se tuze bál pelištejského vojska. Snažil se regulérními způsoby dotázat Hospodina, jak si má počínat. Ten mu ale neodpovídal. Hospodin totiž krále opustil a stál při Davidovi, který byl v pelištejském vojsku, tudíž Hospodin stál při Pelištejcích. Král se tím dostává pod velký tlak, je proto možné očekávat, že bude znovu jednat zoufalým způsobem. Vyhledal jednu z věstkyň, jejichž praktiky pod trestem smrti sám zakázal. Je zajímavé, že i přes Saulovu veškerou snahu nebyly tyto praktiky zcela vymýceny a jeho služebníci tak rychle věděli o věstkyňi, která by mohla Saulovi pomoci. Saul se tam rozhodne bez prodlení vypravit v převleku za obyčejného člověka. To samo o sobě znovu velmi podráždí jeho královskou autoritu. Navíc si uvědomuje, že věstkyně by z něj měla strach, pokud by k ní přišel jako král, který vydal zákaz jasnovidectví. Druhým maskováním krále je fakt, že se událost odehrávala ve tmě.

---

⁷⁰ Beneš, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.:* s. 156

⁷¹ Výklady: s. 235

Vypravěč pro tento příběh volí formu rozhovoru, který pomůže vtáhnout čtenáře do děje. Věštkyň krále v převleku opravdu nepoznává, ale přesto se zdráhá věštit. Saul jí přísahá při Hospodinu, že jí za toto nečeká žádný trest a ona nakonec s obřady souhlasí. Tyto obřady byly vždy spojovány s kenaanským pohanstvím, které bylo Hospodinem výslovně zakázáno. Jakmile věštkyň uvidí Samuela, pozná, že maskovaný muž je Saul. To ji opět naplní strachem, že padla do léčky. Král ji však ujistňuje, že se jí nic nestane a obřad pokračuje. Samuelův duch vytyká Saulovi rušení jeho podsvětního klidu, čímž však jeho kritika nekončí. Vyčítá Saulovi, že se snaží na něco doptat Hospodinova proroka, když mu Hospodin neodpovídá. Dává mu jasně najevo, že když mu nechce odpovédět Hospodin, neodpoví mu ani on. Také mu přímo oznámí, že Hospodin je nyní jeho nepřítelem. (1S 28,1) Navíc přidává informaci, že Hospodin vytrhl království z moci Saula a dal jej Davidovi a díky jeho neposlušnosti k Hospodinu ponese spolu s ním vinu i celý Izrael a oznámím mu, že dalšího dne on i jeho synové zemřou. (1S 28,19) Tíha informací je tak velká, že Saul omdlí.⁷²

Po jeho probuzení se ho snaží věštkyň a jeho sluhové uchláholit, ale žádné chlácholení není schopné předčít sílu výroku o nepřátelství Hospodina vůči Saulovi. Všechny Saulovy snahy o osvobození země od cizích národů mají navíc přijít nazmar. Saul je zde už zcela zlomen a jeho hostina v domě věštkyň může připomínat hostinu před popravou. „Saul v noci přišel, v noci odchází a do noci se ztrácí jeho cesta.“⁷³

Událost v Ěn-dóru je ve Starém zákoně zmíněna dvakrát. Podruhé se v krátkém shrnutí objevuje v 1Pa 10,13-14. Po této události je zde vylíčena Saulova porážka, smrt a pohřeb, načež navazuje charakteristika Saulova života, která zní: „Zpronevěřil se vůči Hospodinu, nestřežil Hospodinovo slovo, ve svém hledání se sám doptává ducha zemřelých a nehledá Hospodina.“⁷⁴ Toto hodnocení se však nezdá být úplně přesné, protože Saul Hospodina hledal, ten se mu však neozýval. (1S 28,6)

4.2 Davidův převrat a Saulova smrt

Kapitola o králově smrti je tragickým zakončením Saulova rozporuplného příběhu. Saul věděl, že je zavržený a že následný boj proti Pelištejcům nemůže vyhrát. Saulovi muži, o kterých zde Písmo hovoří, je patrně nejvěrnější jádro jeho vojska, které známe již z předchozích kapitol. (1S 13,2 24,3) Hospodin vojsku nedal znamení k bitvě, vojákům tedy chyběla odvaha a vědomí, že s nimi je Hospodin. Výsledek bitvy byl jistý už předem

⁷² Podrobněji viz. J. Beneš: *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.*: s. 155-167.

⁷³ Výklady: s. 237

⁷⁴ Beneš, *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.*: s. 155.

a Saulovi věrní byli pobíjeni. Saul a jeho synové před Pelištejci utíkali. Tři ze Saulových synů včetně Jónatana v boji zemřeli. Přežil pouze Íš-bóšet, který byl neschopný a pro budoucnost království neměl žádný potenciál.

Zůstává zde však otázka, proč musel zemřít i Jónatan, když celou dobu stál při Hospodinu i při Davidovi. Odpovědí by patrně mohlo být to, že Hospodin si za krále vybral Davida. Jónatan toto zcela respektuje. Kdyby však Jónatan přežil, bylo by předpokládáné jeho nástupnictví na otcově trůně.

Saula objevili lukostřelci. Septuaginta hovoří o tom, že Saul jimi byl poraněn. Hebrejský text však nehovoří v tomto ohledu jasně.⁷⁵ Saul byl nepochybně na pokraji sil a zcela zoufalý. Báł se zajetí a nepřátelské pomsty na své osobě. Jako východisko viděl pouze svou rychlou smrt. Nařídil svému zbrojnošovi, aby ho zabil. Ten se však báł Hospodinovi pomsty, pokud by vztáhl ruku na Hospodinova pomazaného. Saul nakonec sám nalehl na meč. Sebevražda je zde chápána jako úplné odtržení od Hospodina jakožto pramene života.⁷⁶ Zároveň je možné Saulovu sebevraždu chápat jako jediné řešení, neboť Saul, jakožto jednou pomazaný, a tudíž nedotknutelný, nemohl být zavražděn nikým jiným, aniž by se daná osoba provinila proti Božímu slovu.

Saulovu tělu se nedostalo klidného odpočinku. Poté, co ho Pelištejci našli, uťali mu hlavu a společně s těly jeho synů ho pověsili na městské hradby. V Izraeli bylo pravidlem, že tělo musí být do západu slunce pohřbené. (Dt 21,22) Tímto činem Pelištejci dali najevo svůj výsměch celému Izraeli a nabyli domnění, že jejich pohanští bohové porazili Izrael a navěky budou Izraelci jejich otroky.

O zneuctění Saulova těla se dozvěděli obyvatelé Jábeše v Gileádu, které Saul osvobodil od Amónců (1S 11,1). Chtěli se Saulovi odvděčit, a tak se rozhodli velmi zariskovat a sundali těla z hradeb a spálili je. Pálení těl nebylo v Izraeli zvykem. Bylo prováděné zejména jako velmi těžký trest a typ modlářské bohoslužby. I v pozdějších dobách židovských dějin je spalování těl spíše ojedinělou praktikou. Dochází k ní, například, pokud měl být zesnulý posmrtně potrestán za své konání. (např. ukamenování zločinci) Jejich čin tak nemohl být v pozdější době lidmi dobře pochopen, proto o něm pozdější texty (1Pa 10,12) nemluví.

Saulova porážka s sebou nesla kruté následky i pro obyvatele izraelských měst. Spousta se jich vylidnila a usadili se v nich Pelištejci. Obyvatelé před Pelištejci bez odporu utekli. To, že se Saulova smrt nestala katastrofou a koncem celého Izraele bylo patrně tím,

---

⁷⁵ Výklady: s. 242.

⁷⁶ Tamtéž: s. 242.

že již byl připravený nový Hospodinův pomazaný, který měl být novou nadějí pro Hospodinovo království.

Závěr

Saul jakožto král několikrát selhal. Závažnou otázkou této práce však zůstává, proč Hospodin vybral za krále člověka, kterým byl Saul? Jeho hezký vzhled se nepochybně líbil lidu. Byl urostlý, což mohlo v lidech vyvolávat pocit bezpečí - jejich králem byl statečný a silný válečník. Saul byl král z pokolení Benjaminců, tj. typologicky zemědělců (dřičů žijících sami pro sebe), přesto měl dle lidu nejlepší předpoklady pro to, aby jej vedl v bojích a osvobodil je od Pelištejců. Ovšem jak může válečník být zároveň správcem země schopným starat se o lid? Starozákonní tradice o Saulovi vyjadřuje, že tyto dvě role (válečník a správce lidu – srov. termín Hospodin, tj. Hospodář) nejdou dohromady. Saul jako válečník nikdy neprohrává. Jako král a osoba, která se má starat o svůj lid, však prohrává hned několikrát. Proč tedy Hospodin vybral Saula za krále?

Hospodina zřejmě velmi „rozzlobilo“ (vyjádřeno antropomorfně či metaforicky), že si lid vybral za krále člověka namísto svého Boha. Proto, aby lidu dokázal, že jejich rozhodnutí je špatné, ustanovil za krále Saula, který několikrát selhal a jeho konečný pád znamenal pro Izrael „dobu temna“. Hospodin nechal dopadnout na lid důsledky jeho svévolné volby, ale zároveň nemohl svůj lid zcela odvrhnout. Proto si vybral již za Saulova života Davida, jehož pastýřský um starat se o ovce (a tedy také o lid) zaručoval dobré předpoklady pro to, vést lid. Saul v celém svém příběhu dělá vše, co je v jeho silách, aby zachoval království i svůj rod. Všechny jeho pokusy nicméně ústí do marného boje proti tragickému neúspěchu, kterému Hospodin nezabraňuje. Saul je velmi neblahou postavou, jejíž královský úřad už je od počátku odsouzen k zániku. Je to určitým způsobem modelová postava, která dokazuje lidu, jak dopadnou, pokud se odvrátí od Hospodina jakožto svého krále.

Saulova vina za selhání nespočívá v jeho osobě jako takové. Saul, i kdyby chtěl, nemohl se vzepřít Hospodinovi, jehož záměry nelze otřást. Vždyť i Saulovy útoky na Davida má ve skutečnosti „na svědomí“ Hospodin, který Saula posedl zlým duchem – má tedy moc nad dobrým i zlým. Proč byl "obětním beránkem" Hospodinova hněvu vybrán zrovna Saul? Nevíme. Zvěstně zdůrazněno je, že Hospodin má moc nad životem člověka, i kdyby šlo o krále, se svého lidu nezřekne, ačkoli lid či král se od svého Boha odvracejí.

Seznam použité literatury:

Prameny:

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : včetně deteokanonických knih : podle ekumenického vydání z roku 1985. 2. katolické vyd. Praha: ZVON, 1991,

KITTEL, Rudolf. *Biblia Hebraica: Tora, Nebi'im ve-Ketubim.* 9. editio emendata (upravené vydání, bez tiskařských chyb). Stuttgart: Privilegierte Württembergische Bibelanstalt, 1954, liii, 1434 s.

Septuaginta, edition minor, ed. A. Rahlfs. Stuttgart 1979. ISBN 3-43805121-4.

Sekundární literatura:

ADÁMEK, Jarolím. *David a Saul*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1982, 85 s.

DILLARD, Raymond B a Tremper LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2011, 450 s. ISBN 978-80-7255-244-3.

DIVECKÝ, Jan. *Izrael soudců a králů*. 1. vyd. Praha: P3K, 2006, 141 s. ISBN 80-903584-4-6.

HESCHEL, A. J. *The Prophets*. New York: Harper & Row. Publishers, 1962, s. 474–482.

HOCHMANN, František. *Světila a stíny králů: Izraelská říše za králů Saula, Davida a Šalamouna*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1989, 304 s.

NICHOLSON, Sarah. *Three faces of Saul: an intertextual approach to biblical tragedy*. London: Sheffield Academic Press, 2002, 276 s. ISBN 1-84127-248-5.

PRUDKÝ, Martin a Jan HELLER. *Obtížné oddíly Předních proroků / Martin Prudký, Jan Heller a kol.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, 463 s. ISBN 978-80-7195-724-9.

SEGERT, Stanislav. *Starověké dějiny Židů*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995, 311 s. ISBN 80-205-0304-8.

Výklady ke Starému zákonu: Jozue až Ester. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, 735 s. ISBN 80-7192-154-8.

Slovníky a encyklopedie:

DOUGLAS, J. *Nový biblický slovník*. 2., aktual. vyd. Praha: Návrat domů, 2009, xvii, 1243 s. ISBN 978-80-7255-193-4.

HELLER, Jan. *Vocabularium biblicum septem linguarum - Biblický slovník sedmi jazyků. Hebraico. Graeco. Latino. Anglico. Germanico. Hungarico. Bohemicum*. Praha: Vyšehrad, 2000, xxi, 368. ISBN 80-7021-388-4.

HELLER, Jan. *Výkladový slovník biblických jmen*. Vyd. 1. Praha: Advent-Orion, 2003, 630 s. ISBN 80-7172-865-9-.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006, 188 s. ISBN 80-7017-029-8.

Elektronické zdroje:

AMIT, Yairah. „The Delicate Balance in the Image of Saul and Its Place in the Deuteronomistic History“; in: *Saul in Story and Tradition*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2006, s. 71.-75.

JACOBS, Jonathan. " The Role of the Secondary Characters in the Story of the Anointing of Saul (I Samuel IX-X)". *Vetus Testamentum*, Vol. 58, Fasc. 4/5 (2008) , pp. 495-509. JSTOR< <http://www.jstor.org/stable/20504427>> 9.3. 2015

SELLARS, Maria Dawn, " An Obedient Servant? The Reign of King Saul (1 Samuel 13-15) Reassessed" *Journal for the Study of the Old Testament*, Vol 35.3 (2011): 317-338 EBSCO <<http://web.b.ebscohost.com>>. 15.6. 2015

Summary:

The main aim of this bachelor's thesis was to introduce the character of Saul, the first Israeli king, and to show his influence on the future development of the kingdom of Israel. The thesis deals with the life of this biblical character chronologically. The first part is concerned with Saul's anointment, rise and reinforcement of his power. The other part is devoted to the decline of Saul's kingship, to his failure and death. The primary source for the thesis was the Czech ecumenical translation of the Bible. The original Hebrew text was also taken into account. My personal view of Saul is supplemented with a variety of perspectives drawn from secondary sources.

In the course of the examination of Saul's story a question arose of why God chose a person to be the king with such qualities and personal inclinations as Saul had. I arrived at the conclusion that the main cause of Saul's eventual failure is to be found in his people rather than in Saul himself. It was the Israeli people who first abandoned God as their king. Apparently, God's intention was to show what consequences this abandonment could bring about. The people desired to have a human king ruling over themselves. They were given a king-warrior capable of protecting them from the Philistines. Unfortunately, such a type of king did not turn out to be the one that could succeed in the areas of his mission other than warfare. Saul proved to be an excellent warrior, but was unable to take care of his people in the way God could. Finally, he can be recognized as a model figure demonstrating the possible consequences of the abandonment of God, the only rightful king over the Israeli people. Whatever Saul's will was, it was always overshadowed by the will of God. Saul thus became a mere tool of God's will.